

“CENTİLMEN KRAL” ARA GÜLER

AŞKLA YAŞATILAN BİR MESLEK; AŞK'LA YARATILAN HİKAYELER...BÜYÜK USTA, DUAYEN ARA GÜLER BU AYKI "PRODIGY" SAYFAMIZIN KONUSU...

SELİN SÖĞÜTÖĞLÜ

Uzaklarda; sizin resimlerinize baktık hep. Ve şehrimize düşerimizde o resimlerle ulaştık. Semt semt, köşe bucak gezdik her bir imgenin içinde; bir siyah beyazın ya da üzgün bir sepia'nın bulutlu tonları. Sizin İstanbul Manzaraları'nıza bir vurdu mu; gördüğümüz resim sanki kuş kanatlarında yükselir, gelir işte tam bizi yüreklerimizden vururdu... Biz; onunla öğrendik keşfettik yeniden Eyüp'ü, Balat'ı, Kadırga'yı, Edirnekapı'yı, Surları, İstanbul Limanları'nı, Adaları, Kalafat'ı; tenekeçileri, demircileri, kadınları, oynayan çocukları. Ak ve katıksız insan suretlerini, An'ı yaşayan gerçekleriyle dolu varlıkları hep onunla keşfettik... Dolu dizgin yağın yağmurun o romantik şarkısını duyar gibi bir Ara Güler eserine baktığınızda; orada hep üç kişisinizdir. Diri ve canlı bir tiyatro sahnesini ve onun pikoreks ruhunu paylaşan üç oyuncu gibi; Sanatçı... Siz... Ve eseri... O İmgelediği her varlığı alır; kendi gözlerinden size sunar; Eseri aynı "an"ı nakşedilmiş bir ortak ruhun ağır dokusuyla sizi sarar, yağın yağmuru, batan ya da doğan günü, hüznünlü bir yüzün keskin çizgilerinde saklı o yaşamı. Kuş seslerini, rüzgarın uğultusunu; Başiboş dalgaları, vapur ıslıklarını, o oyunun son dizeleri gibi duyar, duyduğunuz birbir hisle bunu sahiplenerek o anda değişirsiniz. İşte; bu değişimin adı Aşk'tır... Aşk'la yaşatılan bir meslek; aşk'la yaratılan hikayeler... Ve onun sanatı-

**"BEN HERBİR KAREME GİZLİ
TİYATROLAR SAKLADIM. ÇÜNKÜ HER
KAREDE SAKLI BİR HAYAT VAR."**

na; yine aynı Aşk'la teslim bizler...
Hoşgeldiniz Ara Güler...
Eyvallah, hoşluk bulduk güzel kızım...

Sn.Ara Güler; hayatınıza dair hatırladığınız ilk kare nedir?

Hayatıma dair ilk kare sinema ile başladı. Ben, yaşamın farkına sinema ile vardım. Fotoğrafçı olmadan önce o benim en büyük tutkumdu. Makinanın arkasından bakmaya İpek Film Studiosu'nda başladım. Benim derdim tiyatro piyes yazarı olmaktı. O sıralar Muhsin Ertuğrul'un öğrencisiydim. Denemeler yazdım, dokuz oyun yazdım sakladım. Sonra rejisör olmak istedim. İpek Film Studiosu'na girdim. Bütün bir günümü orada geçirdikten sonra eve gider birde üstüne anneme 35 mm'lik filmler oynatırdım. Sinema büyük ve büyümlü bir sevdandı benim için... Bakmayı böyle öğrendim ben! Önce her şeye bir hafife gibi bakmayı araştırarak inceleyerek hep bir şey bulma çabasıyla baktım, meraklıydım pek zaten! Sonra baka baka her şeye o gözle bakar oldum. Yani bir sinemacı gibi kameranın arkasında durup film çeker gibi. Tenesse Williams, dünyanın en iyi dialog yazarlarındandır. Bir gün bir röportajımızda bana dedi ki; tiyatroyu anlamak için içinde yaşamalısın. İşte hayat budur. Tiyatroyu anlamak gibi içinde yaşamalısın! Hayatı anlamak için onun içinde pişe pişe yaşıyoruz. Bazı anlar oluyor; Şak basıyorsun, bitti! O an artık ilelebet senin. Bir foto ile tarihe sınırsız kayıt düşersin. An'a, mekan'a, bir aşka fotoğrafla kayıt düşersin. Bu harikulade bir şey değil midir? Bunun keyfi ve mutluluğu müthiştir. Beni fotoğrafa bağlayan işte sinema oldu.

Muhsin Ertuğrul'un öğrencisi olmak nasıl duydu?

O büyük adamdı. Çok büyük! Çok farklı bir bakış ve duyusu vardı. Büyük tiyatrocı, büyük yazar büyük sanatçıydı. Benim oyun yazarlığı ve rejisörlüğe sevdalı yıllarımda bana tiyatroyu sevdirdi. Aslında mesleki hayatımın temelini bir anlamda o yapılandırdı hissettirmeden. Çünkü her şey sevmekle başlar. Yapacağınız işi sevmekle de meslek başlar. Muhsin Ertuğrul, işine sevdalı büyük bir sanatçıydı, ondan öğrendiğim en güzel şeylerden biri de budur. "Meslek Aşk"ı.

Sizin bütün enstanteneleriniz küçük teatral hikayeler barındırıyor. Bu tiyatro ve sinemaya olan ilgi ve yakınlığınızdan kaynaklanıyor. Diri, yoğun ama yaşayan eserler! Ara Güler fotoğraflarında

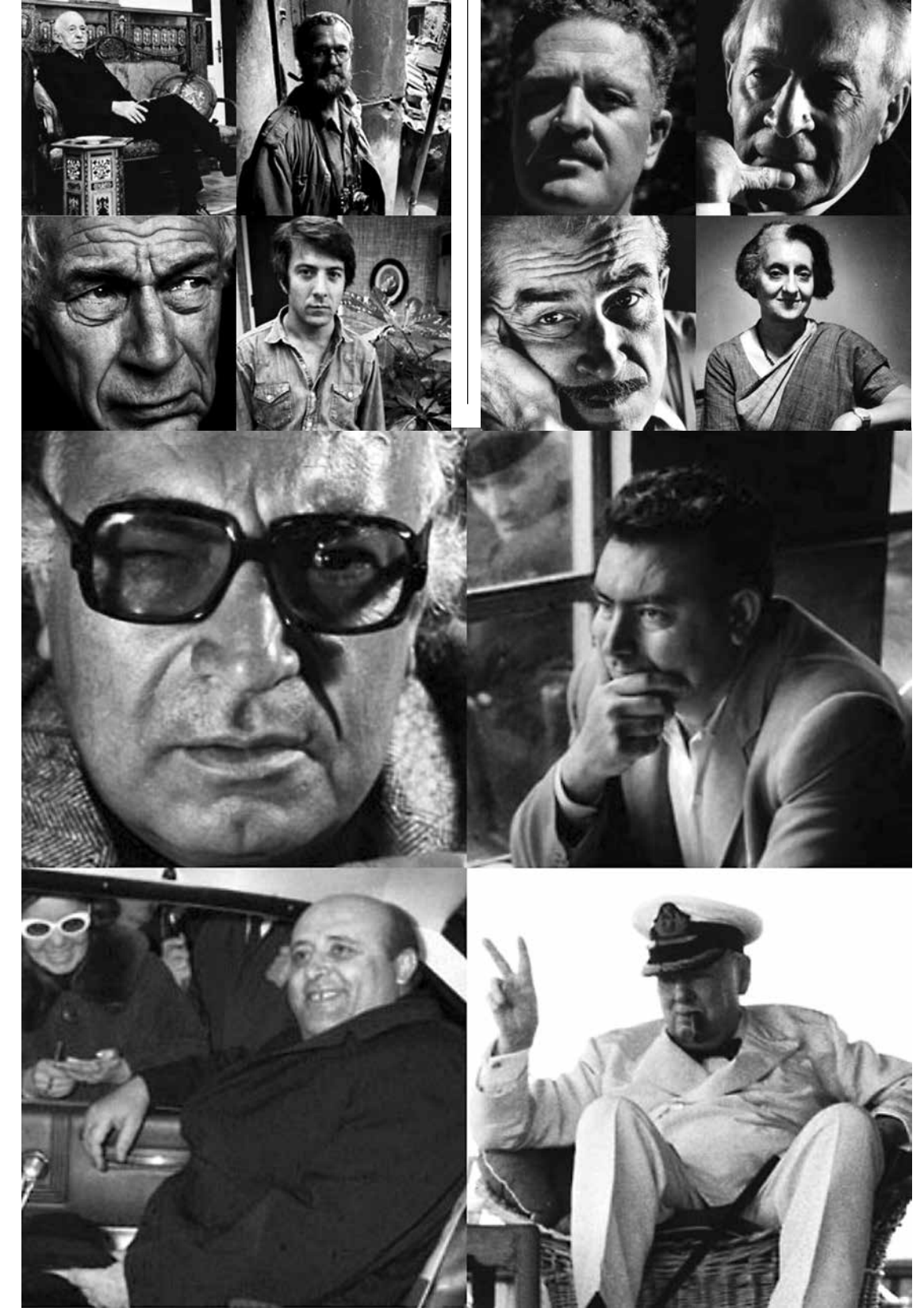
gizli tüm bu hikayeler neyi anlatır?

Eyvallah...! (Memnuniyet dolu bir gülümseme) Beni pek güzel anlattın şimdi... Evet sebebi budur! Bir fotoğraf karesinin manası olmalı. Hikayesi olmalı, ben herbir kareme gizli tiyatrolar sakladım. Çünkü her karede saklı bir hayat var. O hayatları bir film şeridi gibi o fotoğrafa bakan kişilerin görüp çözmesini

istedim.

Bu başlı başına muhteşem bir sanat!

Hayır! Fotoğraf sanatı değildir. Fotoğraf hayattır! Akıp giden, bir daha tekrarlanamayacak, o dakikaların, o hayatını o anda deklanşöre basıp yakalarsın; O an ölümsüzeleşir. O an ve içindeki insanlar, o manzara, o tarih... Sonra da arşivlerde yaşatarsın o kareyi hep.

Arşiv bir dünyadır. Bu makinayı işte (önündeki fotoğraf makinasını işaret ederek) onun için icad ettiler. Ben ilk Rolocourt kullandım. Leica'm vardı. Sonra F3 Leica'm oldu. Saklarım ben bütün makinalarımı. Elliden fazla makinem var, tabii sürekli model değişiyor. 16 tane sadece M Leica'm var. Leica 'lar dijital öncesi en iyi modeldi. Şimdi dijitalde de karşı değilim. Ama fotoğraf bir hayattır, işte ona hiç karşı değilim!

Hayatınızda iz bırakan en önemli şahsiyet kimdir?

Babam Dacat Bey... Hayatımda büyük iz bıraktı. Babam ben çok küçük yaşta iken bana sinema oynatma makinası almıştı. Çok güzel bir makinaydı, her gün eve gelince kullanırdım. Derken filmler azaldı. O da ben gidip çalışayım, boş durmayayım diye beni sevdiğim bir işe verdi. Film Stüdyosu'na... Sinema ve film sevdam böyle yol aldı. Babam, Şebinkarahisarlıdır... Bir gün dedim ki ona, ben gidip kendi top-raklarımı göreceğim! Beni de götür ne olur dedi babam. Biz annemi de aldık gittik Şebinkarahisara. Oranın dutu, elması, yemişi çok meşhur. Bütün gün gezdik Şebinkarahisar'da, köylü tanıdıklar bizi misafir etti evlerinde. Sonra gittik bir kahveye oturduk. Babam orada sohbet etmeye başladı. Öyle çok mutlu oldu ki, ben de onun bu mutluluğuna vesle olduğum için çok sevindim. Dönmek için arabaya bindiğimiz-

de yol boyunca ağladı babam. Sonra aklına o çok sevdiği yemişlerden almak geldi ama yolu yarılattığımız için dönemedik. İstanbul'a döndükten kısa süre sonra babamı kaybettik. Tam mezarlıkta defnedeceğimiz gün birden kapı çaldı açtım bir baktım Şebinkarahisarlı köylüler olan bitenden habersiz babama çok sevdiği yemişlerden bir büyük kasa getirmişler. Bu sefer ben göz yaşımı tutamadım. Getirdikleri bir kasa yemişi onunla birlikte kabrine gömdük. Hayat diyorum ya işte, iyi adamdı benim babam, çok iyi adam!

Babanız şimdi yanınızda olsa ona ne söylemek isterdiniz?

Şebinkarahisar'a gidelim mi baba diye sormak istedim. Bu sefer arabayı dönüşte kasa kasa yemişle dolurarak...

Tüm dünya; masalsi merceğinin konuğu oldu. Fakat sizin yüreğiniz doğup büyüdüğünüz şehirle bir atıyor; İstanbul! Bu şehir-i muazzam fotoğraflarınızın en büyük karakteri! Sizin tüm dünyada anılan diğer adınız ise "The Eye of İstanbul". Pekli Ara Güler İstanbul'un neresinde?

Eyvallah... Ruhunda İstanbul'un, şiirinde, şarkısında, renginde... Uyarlıklar ilderdi ama insanlarda ki güzellik anlayışı ve güzel olanı koruma muhafaza etme

"FOTOĞRAF SANAT DEĞİLDİR. FOTOĞRAF HAYATTIR! AKIP GİDEN, BİR DAHA TEKRARLANAMAYACAK, O DAKİKALARIN, O HAYATINI O ANDA DEKLANŞÖRE BASIP YAKALARSIN; O AN ÖLÜMSÜZLEŞİR. O AN VE İÇİNDEKİ İNSANLAR, O MANZARA, O TARİH... SONRA DA ARŞİVLERDE YAŞATIRSIN O KAREYİ HEP."

çabası kalmadı... Orhan Veli'nin, Yahya Kemal'in, Şinasi'nin İstanbul'u kalamadı maalesef. Ara Güler o İstanbul'da hala! Balıkçı teknelerinde dinlenen günlükçüler, dar sokaklarda bağrıışan mahalle çocukları; köşe başında öptüşen aşıklar, arada vakit buldukça iki el tavla çeviren esnaf, tahta evler, filizlenen çiçekler, badem ağaçları, taş yollar. Bizim mektebin yanındaki karakol yok artık. Eskiden Tokatlıyan Otel vardı, Ne güzel oteldi. Oraya gidirdik, misafirlerimizde oraya alır, partilerimizi orada verirdik. Medeniyet ayrışmamıştı bir başka idi insanın insana bakışı, herkes saygı duyardı. Birbirine, kendine ve yaşadığı şehre, yani benim için mesela İstanbul'a. Ha bir diğeri için bu Ankara, İzmir veya Şebinkarahisar; Anladın mı... Yani değişmek güzel, zaman değişiyor, ama görüşler değişiyor bununla. Neden? Bana göre temel görüşler değişmemeli. İstanbul bir muhabbetir. Memleketidir o! Çünkü yaşadığın topraklar memleketin... Ve oraya gömülmek istersin. Ben burada doğdum ve şehrin muhabbetiyle büyüdüm. Anladın mı; işte böyle bir hikayedir İstanbul hiç bitmeyecek. Onun bazen her yerindeyim bazende eski bıraktığım hatıralarında, o fotoğraflarıma bakınca bunu yaşıyorum; Tevekkeli değil Bu şehirdeki sihir hiç bitmeyecek ve ben hep İstanbulda kalacağım.

Ünlü sosyal bilimci Psikiyatr Erich Fromm; " Sahip olmak değil; layık olmak önemlidir..." der. Bu İstanbul gibi bir şehirde yaşamının ayrıcalığını giderek unutanlar için beklide en kayda değer bir özet olmalı.

Çok doğru söyledin bak! Evet layık olmak emek ve ilgi ister. İstanbul her geçen gün içinde yaşayanlar tarafından unutulmakta! Bu şehre sahip olan onlar, yeterince layık oluyorlar mı bunu sorgulamalı; her şeyin bir çırpıda aktığı bu zamanda tüm değerler tüketilmekte. Liyakat da böyle.

Dünyada efsane olarak adlandırılan birçok kişiyi fotoğrafladı karelerinde... Bu anlarda aklınızda iz bırakan hatıralar var mı?

Var. Mesela Dali ile çekim yapana kadar oldukça beklemiştim. O zor adamdı, Picasso da öyleydi. Çok uğraştım Picasso ile fotoğraf çekmek için; Adam kimseyi almıyor yanına, neyse patronumun meyhane arkadaşımı beni götürmezsen bak konuşmam dedim ona. Picasso'ya gittik ben resimlerini çektim sevdi beni. Dedi ki "Sen benim bu kadar resmimi çektin ben de senin resmini yapacağım". Şimdi Türkiye'de bir tane orijinal Picasso var, o da benim evde. Alfred Hitchcock ise rejisör olduğu içim işini bildirdi, akıllıydı çekimlerde hiç zorlanmadım. Ben zaten uzun uzadıya hiç poz verdirtmem kimseye, anlaşılmaz benim fotoğraf çektiğim, tık tık tık çekip yoluma devam ederim. Onun için belki bu ünlüler de kendilerini rahat hissetmişlerdi. Ünlü insanların çoğu kendi detaylarına saygı beklerler. O kadar çok hatıra var ki. Şimdi hangi birini sayayım, Başka soru sor Güzel kız!

Fotoğrafladığınız binlerce kareniz içerisinde; çekim sırasında sizi en etkileyen enstantane hangisi?

Bir tane var ya Hani Sirkeci'de, kar lapa lapa nasıl yaşıyor; tramvay tam hareket etmeye üzere ve o sırada bir atlı arabasıyla bir araba geçiyor; O anlık bir gerçek enstantane idi bu. Resim hareket etmeden seslendim arabacıya bir anlık dur dedim tak bastım deklanşör-

re... Dedim ya, fotoğraf hayattır diye işte aynen bu öyle oldu. En sevdiğim enstantane odur.

Ara Güler'in Hep isteyip gerçekleştiremediği bir enstantane var mı?

Var... Hayatımda; o ölmeden Charlie Chaplin'i çok fotoğraflamak istedim, maalesef olmadı hala çok üzülürüm nasıl kaçırdım onu diye. Herkes Şarlo'yu yani diğer adıyla Charlie Chaplin'i "Sessiz Sinema"nın sembolü olarak tanır ama o büyük bir insan, sanatçı ve filozoftur bana göre. Sadece bir oyuncu değildi o yazardı, yönetmendi, kurgucuydu, besteciydi... Aslında sessiz duruşuda kalplerdeki en büyük sestir. Zor hayatının hep ona çektişiklerini yansıttı. Kahpe dünya bu adamı karalamaya çalıştı önce. Güzel taraflarını sanatçı kişiliğini hep gölgelemeye çalıştılar sol görüşlerinden dolayı; ama başaramadılar. Önce ABD'de istenmeyen

"HAYATIMDA; O ÖLMEYEN CHARLIE CHAPLIN'İ ÇOK FOTOĞRAFLAMAK İSTEDİM, MAALESEF OLMADI HALA ÇOK ÜZÜLÜRÜM NASIL KAÇIRDIM ONU DİYE. O BÜYÜK BİR İNSAN, SANATÇI VE FİLOZOFTUR BANA GÖRE. SESSİZ DURUŞUDA KALPLERDEKİ EN BÜYÜK SESTİ. ZOR HAYATININ HEP ONA ÇEKTİRDİKLERİNİ YANSITTI."

adam ilan ettiler onu, sonra Oscar verdiler Şarlo'ya ayakta alkışladılar. İşe bak yahu! anladın mı tezat! O güldürürken düşündürür ağlatırdı aynı zamanda. Güllüşünde yaşadığı acıları örtmek isteyen bir perde vardı. Barıştan yana bir sanatçıydı hep. Bir filmi vardı "The Kid" diye sonra bizde Sezercik oynadı onun bir benzerini. Bir de çok güzel bir çekmişti Hong Kong'lu Kontes diye; orada da meşhur bir şarkının sözlerini o yazdı "This is my song" adlı şarkı o. Ne güzeldir. (Yavaşça o şarkıyı mırıldanarak konuşmaya devam ediyor). Bu büyük adamın güzel bir sözü vardı der ki; "Aklımın en değerli ortağı yüreğimin gücüdür; Kendini gerçekten sevince; yüreğin aklınla elele gider..." Bu adam cesurdu çok; ben de onun için onu fotoğraflamak istedim; Hayattan korkusu yoktu. Çarpışmaktan; fikirlerden sorunlardan korkusu olamayan bir adamdı. Şahsına münasır büyük sanatçı... Bir tek buna üzülürüm onu fotoğraflayamadım diye.

En güzel... dersek Ara Güler'e bu neleri çağırır?

Önce Sophia Loren... O dünyanın en güzel kadınlarından biriydi. Seneler önce bir haber için; Bir otele-yim; Bir baktım asansöre Sophia Loren binecek ben de attım kendimi içeri; dedim ki sizi resimleyebilir miyim? Çok yorgundu kabul etti. Böyle benimle konuşurken yatağında uzanıyordu; hemen dedim ki bir dakika öyle kalın! Şaşırdı o bir an. İzin verirsiniz sizi bu şekilde resimleyeceğim dedim. Yatağın üzerinde öylece doğal haliyle kaldı. Ayakkabılarını da çıkarmıştı. Bu fotoğraflar çok güzel çıktı. Derken Türkiye'de afişe girdiler. Ara Güler, Sophia Loren'in yatak odasında diye... Olacak iş mi bu! (Sert bir tebessüm...) Ben gençliğimde çok çapkındım; cesur çapkın! Çok kadın oldu hayatımda; Ama Sophia Loren tam bir kadındı. Hem çekici, sofistike hem de çok zarif. En güzel için jazz müzik derim sonra... Çekici albenisi var Jazz'ın. Sınırsız ve kualsız, uçsuz bucaksız bir ses. Ben çok dinlerim. En Güzel İstanbul!... Tarihiyle, hikayeleriyle, göze çarpan çıplaklığı ile bambaşka bir şehir burası. Adam akıllı bilmeli yalnız. Bu şehri, şimdi insanlara bakıyorum yaşadıkları şehri tanımiyorlar. Yalık değil mi yahu? Keşfedecek her karşı çok güzel olan bir memlekette yaşıyoruz. Fakat şehir yavaş yavaş yok oluyor. Eski İstanbul kalmadı malasef artık yok. İnsanlarda nedense bir güzellik ve estetik endişe azaldı. Güzel kız, bir de benim kitabım var adı "Beyaz Güvercinli Adam". Onu Ecevit için hazırlamıştım. O benim mesleğimi, işimi çok güzel anlatır. Bunun içindir ki "En güzel" e girer benim için.